لغات ثلاث

سه زبان

اوچ تیل

﴿ ملا عالمجان البارودی ﴾

طبع ثالث

ببلدة قزان سنه ۱۳۱۹

КАЗАНЬ.
Типографія Б. Л. Домбровскаго
1902 г.

لغات ثلاث

سه زبان

اوچ تیل

ملا عالم جان البارودی

طبع ثالث

بشهر ذی الحجة من سنه ١٣١٩
ببلدة قزان

Дозволено цензурою, С.-Петербургъ 31 Октября 1901 г.

Казань.
Типографія Б. Л. Домбровскаго
1902.

بسم الله الرحمن الرحيم

اصول شريعة محمديه واساس ملة احمديه افضل الالسنة اولغان لسان عربي ايله ثابت اولدقندن على الاجمال ضروريات دينيه نى فهم وضبط بعدنده لسان مذكورنى تعلّم ارباب ملة اسلاميه ايچون عقلاوادباصناعة مستحسنة اولدقى كبى شرعًا وديانةً واجبات جمله سندينيدر .

قواعد تعليم وتعلم دفعةً كتاب عربي اوقوتمقنى استصعاب ، واول مرتبه ده ضبط مفرادت متنوعه ثم ملكة بعض القواعد ثم الانس بالتراكيب شيأ فشيأ دين عبارت اولغان طريق تدرّجنى استصواب ايتمكله بعض مفردات عربيه نى جمع ، واكثر بلاد اسلاميه ده عمومى بر لسان ملى وادبى رتبهٔ عاليه سينه رسيده اولغان لسان فارسينى زيادة شريفه ايدرك ضم ، وهر قايونى لسان تركى مالوفمز اوزره ترجمه ايدوب اوشبو (لغات ثلاث) عنوانلى رساله نى ترتيب وضروريات دينيه نى تحصيل ايتمش طلبهٔ ابتدائيه ايچون تعليم وتمرينى ايصاء ايلدى والله هو الموفق .

عالم جان البارودى

بسم الله الرحمن الرحيم

اسماءُ اعضاءِ الانسان		نامهای اندامهای آدمی		کشی اعضاسیننك آتلری	
عربی	فارسی	ترکی	عربی	فارسی	ترکی
اَلرَّأْس	سَرْ	باش	الفَمُ	دَهان	آغز
اَلْاُذُن	گُوش	قولاق	اللِّسان	زَبان	تیل
العَيْن	چَشْم	کُوز	السِّنّ	دَنْدان	تُش
الهُدْب	مِژه	کُرپك	الشفة	لَب	اِیرْن
الجِفْن	پِلَك = سر پوشِ چشم	کوزقاباقی	الحَلْق	گُلُو	بوغاز
الحاجِب	اَبْرُو	قاش	الخَدّ	رُخساره	ینکاق
الدِّماغ	مَغزِسر	مِی	الوَجْه	رُوی	یوز
الجَبْهَة	پیشانی	مانکلای	الذقن	منه	ایاك
الاَنْف	بِینی	بُرون	الرَّقَبة	گَرْدن	موین

الشارب	بروت	ميوق
اللحية	ريش	سقال
الكتف	دوش	اينك
اليد	دست	قول
العضد = الساعد	بازو	يوقارغى بلك
العظم	استخوان	سويك
المرفق	آرنج	ترسك
الرسغ	بند دست	بلازك
الاصبع	انگشت	بارمق
الكف	پنجهء دست	اوچ
الظفر	ناخن	ترناق
الابهام	انگشت نر	باش بارمق
السبابة = المسبحة	انگشت شهادت	شهادت بارمقى
الوسطى	انكشت ميانكين	اورته بارماق
البنصر	انكشت چهارم	آتسز بارمق
الخنصر	انكشت كالوج	ساتوچقى[٤] بارمق
الصدر	سينه	كوكرك
الظهر	پشت	آرقه
البطن	شكم	قورصاق
الضلع	استخوان پهلو	قابرغه
الابط	بغل	قولتوق
السرة	ناف	كندك
الثدى	پستان	ايمچك
الجنب	پهلو	يان
الوسط	ميان	بيل

٤ نچه بارماق

الفخذ	ران	بوط
الركبة	زانو	تز
الساق	بوزه‌پای	بالدير
الكعب	مهره‌پای	توبق
القدم = الرجل	پای	آياق
العقب	پاشنه	اوكچه
الحلقوم	نای گلو	سولويولی
المری	سرمعده	اوتكج
القلب = الفؤاد	دل	يورك
الكبد	جگر	باغر
الرية	شيش	اوپكه
العرق	رك	تامر
البول	كميز	سيدك

الكلية	گرده	بويرك
المثانة	جای كميز درشكم	قاوق
المعدة	شكنبهء آدمی	قارن
المعاء	روده	اچاگی
الدم	خون	قان
اللحم	گوشت	ايت
البلغم	بلغم	قاقرق
البزاق	خيو	تكرك
المخاط	آب بينی	سنكرك
اليمين	راست	ساغ
اليسار	چپ	سول
الفوق	بالا	اوست
التحت	پايين	آست

الامام = القدام	پیش	آل	الخلف = الوراء	پس	آرت

(فصل)

اسماء انواع الانسان	نامهای گروهان آدمی		کشی تورلرینك آتلری		
المرء = الرجل	مرد	ایر	الولد	فرزند	بالا
المرأة = الانثی	زن	خاتون	الابن	پسر	اوغل
الزوج	شوهر	ایر	البنت	دختر	قز
الزوجة	زن	خاتون	الاخ	برادر	قرنداش
الاب = الوالد	پدر	آتا	الاخت	خواهر	قز قرنداش
الام = الوالدة	مادر	آنا	العم	برادر پدر	آتانىنك ایر قرداشی
الجد	دده	بابا	العمة	خواهر پدر	آتانىنك قز قرداشی
الجدة	بی بی	ابی	الخال	برادر مادر	آنا قرداشی

الخالة	خواهرِمادر	آنانك قرز قرداشی	الفاسق = الفاجر	بی دیانت	دیانتسز
الرَّبِیب	پسرِزن	خاتون اوغلی	الصادق	راست گوی	توغری سوزلی
الربیبة	دخترِزن	خاتون قزی	الکاذب	دروغ گوی	یالغانچی
الطِّفل	نَوزاد	یاش بالا	الغنی	توانگیر	بای
الصبی	نارسیده	نارَسی بالا	الفقیر	دَرْویش	یارلی
البالغ	رسیده	ایرشکان	الشابُّ	جوان	یکت
العالِم	دانِشْمَنْد	بیلُگلو	الشیخ	پیر	قارت
الجاهل	نادان	بیلگسز	الحُرُّ	آزاد	آزاد
العاقل	خِرَدْمَنْد	عقللی	العبد	بنده	قل
الاحمق	کالِیُو	عقلسز	الأَمَة	کنیز	چوری = قراوش
المجنون	دیوانه	جُولَرْ	الخادم	خدمتکار	خدمتچی
الصالح	نیکو	یخشی	المخدوم	خواجه	خواجه

المدرّس	درسگوی	درس ایتوچی	المتعلّم	آموزنده	اوگرانوچی
المعلّم	اموزنده	اوگراتوچی	التّلمیذ	شاگرد	شاگرد

(فصـــل)

اجناس الحیوان		گروههای حیوان		حیوان گروهلری	
الفرس	اسپ	آت	البغل	استر	قاچر
البقر	مادگاو	صغر	الابل	اشتر	توه
المهر	اسب کره	طای	الفحل	اشترنر	آتاتوه
العجل	گوساله	بزاو	الناقة	اشترماده	آناتوه
الحمار	خر	ایشك	الفصل	شتربچه	توه‌طایی
الحصان	اسب نر	آیغر	الغنم	گوسفند	قوی = سارق
الرمکة	مادیان	بایطال	المعز	بز	کچه
الخصی	اخته	آلاشه	الحمل	بره	قوزی
الثور	گاونر	اوکوز	الکبش	قوچقار	قوچقار

الشاة ٣

الجَدْی	بَزغاله	کچه‌بتی‌سی	الارنب	خرگوش	قویان
التَّیْس	نُهاز	کچه‌تکه سی	الهِرَّة	گُربه	ماچی
القَرْن	شاخ	مُوگوز	الخنزیر	خوك	دونکغز
الذَّنَب	دُنبه	قُویْرُق	الفأرة	مُوش	سچقان
الشَّعْر	موی	قُل	الذُّباب	مَگَس	چُبُن
الصُّوف	پَشْم	جُون	البُرْغُوث	کَیك	بُورچه
اللبن	شیر	سوت	القَمْل	سُپْش	بتْ
الزَّبد	بالای شیر	قایماق	النَّحْل	زنبورانگبین	بال قورتی
الاَسَد	شیر	آرسلان	الزُّنْبور	زنبور	آری
الدُّبّ	خِرس	آیو	الدُّود	کِرْم	قورت
الذِّئب	گُرْگْ	بُوری	الجَراد	مَلَخ	چکرتکه
القِرد	بوزینه	میمون	العنکبوت	تارتَنَك	اورمچك
الثَّعْلَب	روباه	تُولکی	الحَمَام	کبوتر	کوکارچین
الکَلب	سك	اُت	الدُّجاجة	مُرغ	تاوق

الدِیك	خُروس	اَتچ	البُلْبُل	هزارداستان	ساندوغاچ
البَطُّ	مُرْغابی	اُوردك	الخُفَّاش	شبْ پر	یارقنات
الاِوَزُّ	قاز	قاز	النُّعام	شُترمرغ	توه قوشی
الفَرْخ	چوزه	چبش	الكُرْكِی	كَلَنْك	تورنه
الغُراب	زاغ	قارغه	السَّمَكَة	ماهی	بالق
العُصْفُور	كُنْجُشك	چپچق	الحَیَّة	مار	ییلان

فصل

المیاه و ماینا سبها	آبها و چیزهاییکه مناسب ست بآن	سولر و آنکامناسب شیلر

الماء	آب	سو	السفینة	کِشْتی	کیمه
البَحر	دریا	دِنکز	الدَّلو	قَوْغه	چیلاك
النَّهْر	جُوی	اِیرمق	الحَبْل	رَسَن	ایب
الغَدیر	سِتَخْر	كول	المِرجل	دِیك	قزان
البِئْر	چاه	قیو	المِغرفة	كفگیر	چُومچ

الملْعقة	چُمچه	قاشق
الاِبْريق	آبريز = آفتابه	قومغان

الطست	طست	لَـگَنْ
الطَّبَق	طَبَق	طَبَق
السُّفرة	دسترخوان	آش ياوليق

فصـــــل

السماويـــات والازمان	چيزهاى آسمانى وهنگامها	كوك نرسه‌لرى ووقتلر
السماء	آسمان	كوك
الارض	زمين	يير
الشمس	آفتاب	قياش
القمر	ماه	آى
المَطَر	باران	يغمور
الثَّلْج	برف	قار
البَرَد	ژاله	بُز
السحاب	اَبْر	بولوت

البَرْق	برق	ياشين
الصقيع	پژم	قُراو
النَّداء	شبنم	چِيق
الرعد	آوازبرق	كوك كوكراو
السِّيل	سيلاب	تاشو
النجم	ستاره	يلدز
المَشرق	بُرامد آفتاب	قياش چغوشى

المَغرب	فُرامَد آفتاب	قیاش بایوشی	الخریف	تیرماه	کوز
النهار	رُوز	کوندوز	السنة	سال	یُل
اللیل	شب	تون	الشهر	ماه	آی
الشّتاء	زِمُسْتان	قُش	الأُسْبوع	هفته	آتنه
الصَّیف	تابُسْتان	جای	الیوم	روز	کون
الربیع	بَهار	یاز	الساعة	ساعت	ساعت

فصل

اللباس وأثاث البیت	پوشَك وجهاز خانه		کیوم واو جهازی		
البَیْت	خانه	أَو	الخنجر	دشنه	خنجر
الکُوَّة	رُوزَن	تره‌زه	المُوسی	اُسْتُره	استره = ساچ پاکوسی
السیف	شمشیر	قلج	الإِبْرَة	سوزن	ایکنه
السِّکّین	کارْد	پچاق	البستان	باغ	باغچه

الإِصْطَبْل	آخور	آبزار	الشاهيَّة	چایدان	چای ساوتی
الكانون	آتشدان	اوچاق	العمامة	دَسْتار	چالمه
الحَمَّام	گرمابه	مونچه	القميص	پیراَهن	کولمك
الجدار	دیوار	دیوار	السراويل	شلوار	اُشتان
الباب	دروازه	قابقا	الجُبَّة	جامه	طش کیومی
العَتَبه	آستانه	بوساغه	الفَرْو	پوستین	طون
البِساط	گِلیم	پالاص	الخف	موزه	چیدك
اللِّبْد	نَمَد	کِیوز	المُنْخل	غِربال	اِیلَكْ
الفِراش	بِسْتَر	توشك	النعل	سرموزه	کفش
المِخَدَّة	بالِش	مُندَر	الكُمّ	آستین	یِنك
السُّترة	پرده	چارشاو	الذَّيل	داَمن	اِیتَكْ
الكِلّة	پَشَّه خانه	چُبلُدق	الدِّخْريص	تیریز	چابو
الكرسی	صَندَلی	اُورندق	التِّكَّة	بندشلوار	اُوچقور
القَدَح	کاسه	آیاق	الحِزام	کمربند	فوطه

المندیل	رویمال	یاولیق	الجرموق	موزه	ایدك
اللحاف	کوربه	یورغان	العرقیة	کله‌بوش	کلپوش
الجورب	چوراب	ایوق	الصدریة	سینه بند	کامزول

(فصل)

البلدة	شهر	قلعه	الآجر	خشت پخته	کرپچ
القریة	ده	آوول	الحجر	سنك	تاش
المفازة	صحرا	قر	الطین	گل	بالچیق
الجبل	کوه	تاغ	الغبار	گرد	توزان
السهل	زمین هموار	توزییر	الوحل	لای	سیوق بالچیق
الوادی	رودخانه	بلون=اینیش	الذهب	زر	آلتون
الرمل	ریك	قوم	الفضة	سیم = نقره	کموش
التراب	خاك	توپراق	النحاس	مس	باقر
اللبن	خشت خام	چی کرپچ	الصفر	روی	جیز

الرُّصاص	اَرْزيز	قورغاشون	القَلَع	قَلَعى	قلاى
الجَصّ	گَچ	كرچ			
الحديد	آهَن	تيمر	الزِّيبَق	جيوه = سيماب	كونەسوى

(فصل)

الأطعِمَة والفواكِه	طَعامها وميوَها	آشلر و يمشلر			
الحِنطة — البر	گَنْدُم	بغداى	الثُّوم	سير	سارمساق
الشعير	جَو	آرپه	الملح	نَمَكْ	توز
الأُرُزّ	برنج	دُگى	الخبز	نان	ايكمك
الذُّرّة الدُّخن	اَرْزَن	طارى	الفاكهة	ميوه	يمش
الدقيق	آرْد	اُون	التفّاح	سيب	آلمه
الحِمَّص	نَخود	بُرچاق	العِنَب	اَنگور	اُزوم
البَصَل	پياز	سوغان	الزبيب	مَويز	واق يمش

المِشْمِش	زردالو	اُروك	الفِجْل	تُرْب	تورما
الاِجّاص	آلو	آلو	الشاجم	شَلْغَم	شالقان
التِّين	اَنْجير	سالمه يمشى	الجَرَر	زَرْدَك	كيشُر
التَّمر	خرما	خرما	البَذْر	تُخم	اُرلق
اللَّوْز	بادام	بادام	السَّفَرجَل	بِهى	ايوا
البِطّيخ	خربوزه	قاوون	السُّكَّر	شَكَر	شيكر
الحَبْحَب	هِنْدوانه	قاربوز	العَسَل	انَكبين	بال
القَرْع	كَدُو	قباق	المُرَبَّى الرُّب	پَرْوَرْده	قايناتمه

فصــــل

الاوصاف	روشها	روشلر

الـكبير	بزُرْك	الوغ	القصير	كوتاه	قسقه
الصغير	خُرْدْ	كوچك	الخفيف	سَبُك	ينكل
الطويل	دَراز	اُزون	الثقيل	گران	آغر

السمين	فربه	سيمز	المريض	خسته	آورو
النحيف	لاغر	آرق	المحبّ	دوست	دوست
البعيد	دور	يراق	العدوّ	دشمن	دشمن
القريب	نزديك	يقين	الجديد	تازه	يانكى
الداخل	درون ، درآينده	ايچكارى ، كيركوچى	العتيق	كهنه	ايسكى
			الضيّق	تنك	تار
الخارج	بيرون ، برآينده	تشقارى ، چقغوچى	الواسع	فراخ	كينك
الغالى	گران	بهالو	الطاهر	پاك	آرو
الرخيص	ارزان	اوچوز	النجس	مردار	آروسز
الرّطب	تر	يوش	الزائد	بيش	آرتق
اليابس	خشك	قروغ	الناقص	كم	كيم
القليل	اندك	آز	الخير	نيكو	ايزگو
الكثير	بسيار	كوب	الشر	بد	يمان
الصحيح	تندرست	صاغ	النظيف	پاكيزه	پاكيزه

الوَسِخ	چِرکین	کُرلی	الاسود	سیاه	قاره
الجَیعان	گُرسنه	آچ	الازرق	کَبود	کوك
الشَّبعان	سیر	توق	الاعمی	کور = نابینا	سوقر
العَطْشان	تَشنه	سوساغان	الاصمّ	کَرْ	چوقراق
الرَّیّان	سیراب	قانغان	الاخرس	گُنْك	تلسز
الابیض	سفید	آق	الالثغ	لال	بِلْتك
الاخضر	سَبْز	یَشُل	الاقرع	کَلْ	تاز
الاحمر	سُرخ	قزیل	الاحدب	خمیده	بوکری
الاصفر	زَرْدْ	ساری	الامرد	بیریش	سقالسز

فصل

الاعداد	شمارها	سانلر

واحد	یك	بر	ثلاثة	سِه	اوچ
اثنان	دو	ایکی	اربعة	چهار	دورت

خمسة	پنج	بيش	ثمانيةَ عشر	هشتده هژده	اون سكز
ستة	شش	آلتى	تسعة عشر	نُزده	اون توقز
سبعة	هفت	يدى	عشرون	بيست	يكرمى
ثمانية	هشت	سكز	ثلثون	سى	اوتوز
تسعة	نُه	توقز	اربعون	چهل	قرق
عشرة	دَه	اون	خمسون	پَنجاه	ايللى
احَد عشر	يازده	اون بر	ستون	شصت	آلتمش
اثنى عشر	دُوازده	اون ايكى	سبعون	هفتاد	يتمش
ثلاثة عشر	سيزده	اون اوچ	ثمانون	هشتاد	سكسان
اربعة عشر	چهارده	اون دورت	تسعون	نَوَد	توقسان
خمسة عشر	پانزده	اون بش	مائة	صد	يوز
ستة عشر	شانزده	اون آلتى	الف	هزار	منك
سبعة عشر	هفتده	اون يدى	مائة الف	صد هزار = لَكْ	يوز منك

فصـــــل

نصْف	نیم	یارم	سبُع	هفتیك	یدیدن بر
ثُلُث	سِهیَك	اوچدن بر	ثُمن	هَشْتیك	سکزدن بر
رُبُع	چاریك	دورتدن بر	تُسع	نُهیَك	توقزدن بر
خُمس	پنجیك	بشدن بر	عُشر	دَهیَك	اوندن بر
سُدُس	ششیك	آلتیدن بر	—	—	—

باب القواعد	باب قاعده‌ها	قاعده‌لر بابی

﴿ فصل مصدر ﴾ مصدر : براشکه دلالت ایتوچی سوز درفارسی مصدرننك اخیرنده ,, دَن ‘‘ یاکه ,, تَن ‘‘ اولور ترکی مصدرننك اخیرنده ,, مك ‘‘ یاکه ,, مق ‘‘ اولور .

—(عبادتده ذکر ایتولگان مصدرلر)—

الابتداء	آغازکردن	باشلمق	الدخول	دَرامدن	کُرمك
الانتهاء	رسیدن	ترالمك	الخروج	برامدن	چیقمق

النصر	یاری دادن	یاردم ویرمك
التكلم	سخن گفتن	سویلمك
القول	گفتن	ایتمك
العوذ	پناه بردن	سیغونمق
الضحك	خندیدن	كولمك
البكاء	گریستن	یغلمق
القربة	نزدیك شدن	یقین بولمق
الغسل	شستن	یومق
التطهیر	پاك كردن	پاكلمك
الأخذ	گرفتن	آلمق
الضرب	زدن	سوقمق
العلم	دانستن	بلمك
الفهم	فهمیدن	آنكلامق
التعلیم	آموختن كسیرا	اوگرتمك

التعلّم	آموختن ازكسی	اوگرنمك
التكبیر	الله اكبر گفتن	الله اكبر دیمك
التعظیم	بزرگ داشتن	الوغلمق
القیام	راست ایستادن	آیاق اوزره تورمق
القعود	نشستن	اولتورمق
القراءة	خواندن	اوقومق
التلاوة	قرآن خواندن	قرآن اوقومق
التعوّذ	اعوذ گفتن	اعوذ ایتمك
البسملة	بسم الله گفتن	بسم الله ایتمك
التأمین	آمین گفتن	آمین دیمك
الانحناء	خم شدن	بوگولمك

النظر	نگاه کردن	قارامق
الرؤية	دیدن	کورمك
التوجيه	روی بسوی چیزی گردانیدن	یوزیونالدرمك
التوجه	روی بچیزی آوردن	یونالمك
الاستقبال	بپیش شدن	قارشوبولمق
الاستدبار	بپس شدن	آرقان بولمق
الاخلاص	خالص کردن	خالص قیلمق
النشر	پریشان کردن	تاراتمق
التفريج	کُشاده کردن	آچیق قیلامق
النَّصب	راست داشتن	تُکمك
الفَرش	پهن کردن	توشامك

التسبيح	سبحان الله گفتن	سبحان الله دیمك
التهليل	لا آله الا الله گفتن	لا آله الا الله دیمك
التسميع	سمع الله لمن حمده گفتن	سمع الله آه دیمك
التحميد	ربَّنا لك الحمد گفتن	ربَّنا لك الحمد دیمك
الثَّناء	سبحانك آه خواندن	سبحانك آه اوقومق
الانصات	خاموش شدن	تیك تورمق
الاستماع	گوش انداختن	دنکلمق
التشهد	التحيات خواندن	التحيات اوقومق
التصلية	دُرود گفتن	صلوات ایتمك
التعديل	برابر کردن	تیگوزلمك

الطمانينة

الطمانينة	آرام كرفتن	قرار لنمق
الايمان	باور كردن	اينانمق
الاقرار	بزبان گفتن	تل برله ايتمك
التصديق	گرويدن	اشانمق
التوحيد	يك دانستن	بر ديوبلمك
التمجيد	بزرك دانستن	اُلوغ بلمك
التيامن	ازراست گرفتن	اونكلمق
الولاء	بيكباره كردن	توتاش قيلمق
القهقهة	خنده باواز كردن	آواز برله كولمك
الاغماء	بيهوش شدن	هوشسز بولمق
النوم	خواب كردن	يوقلمق

التجديد	تازه كردن	يانكارتمق
التقديم	پيش كردن	اُلوك قيلمق
التأخير	پس كردن	صونك قيلمق
السهو	غفلت كردن	يالغوشمق
الاستواء	برابر بودن	تيگوز بولمق
التحويل	برگردانيدن	اَيلْندرمك
المغفرة	آمرزيدن	يارلقامق
الاستغفار	آمرزش خواستن	يارلقايو استامك
الاستعانة	يارى خواستن	ياردم استامك
الانعام	نعمت دادن	نعمت ويرمك
التسليم	سلام دادن	سلام ويرمك
الغمض	چشم پوشيدن	كوز يوممق
الجهر	آواز بلند كردن	قچقرمق

الاخفاء	پنهان‌کردن	یاشورمك	الاختفاء	پنهان‌شدن	یاشرونمك
الاسماع	شنوانیدن	ایشتدرمك	المسح	مالیدن	سیپامق

فصل

الاکل	خوردن	یمك	الاعطاء	دادن	ویرمك
الشرب	نوشیدن	اچمك	المشی	پیاده‌رفتن	پیاویورمك
المضغ	خاییدن	چاینمك	الرکوب	سوارشدن	آتلانمق
البلع	فروبردن	یوتمق	الصعود	بالابرامدن	آشمق
الاستیقاظ	بیدارشدن	اویانمق	الهبوط	فرودآمدن	اینمك
الخوف	ترسیدن	قورقمق	الحرکة	جنبیدن	سلکونمك
الجلوس	نشستن	اولتورمق	السکون	ایستادن	تیك تورمق
الاضطجاع	بر پهلوخفتن	قرون‌یاتمق	الجریان	روان‌شدن	آقمق
الاتکاء	تکیه کردن	طیانمق	المجیء	آمدن	کلمك
الاستناد	پشت بچیزی دادن	ترالمك	الذهاب	رفتن	کتمك

العمل	كردن	اشلمك	الغلى	جوشيدن	قاينامق
الرمى	انداختن	آتمق	الطلب	خواستن	استامك
الستر	پوشيدن	اورتمك	الزيادة	بسيارشدن	آرتمق
الربط	بستن	باغلامق	النقصان	كم شدن	آزايمق
الحل	كشادن	چيشمك	الخرق	سوراخ كردن	يرتمق
الحلب	دوشيدن	ساومق	الخياطة	دوختن	تكمك
الكنس	روفتن	سبورمك	الابصار	ديدن	كورمك
القطع	بريدن	كيسمك	الشم	بوييدن	ايسنامك
الهرب	گريختن	قاچمق	المس	بسودن	توتمق
الوصول	رسيدن	ايرشمك	الذوق	چشيدن	تاتومق
البيع	فروختن	ساتمق	السمع	شنيدن	ايشوتمك
الشراء	خريدن	ساتوب آلمق	الصب	ريختن	قيمق
السؤال	پرسيدن	سورامق	اللحس	ليسيدن	يالامق
الطبخ	پختن	پشورمك	الرجوع	برگشتن	قايتمق

اللَّعِب	بازیدن	اوینامق	التطویل	درازکردن	اوزایتمق
الحِفْظ	نگاه داشتن	ساقلامق	التقصیر	کوتاه کردن	قسقارتمق
المدح	ستودن	ماقتامق	التضییق	تَنك کردن	تارایتمق
الذم	نِکُوهیدن	خوارلمق	التَّوْسعَة	فَراخ کردن	کینکایتمك
الحیوة	زنده شدن	تریلمك	الطَّحْن	آرد کردن	آشلق‌تارتمق
الموت	مُردن	اولمك	النَّخل	بیِختن	ایلامَك

باب افعال الماضی		فعلهای کارهای زمان گذشته		اوتکان زمان اشلری	
قَرَأَ	بخوانْدْ	اوقودی	صلّی	نمازخواند	نماز قیلدی
عَلِم	دانْست	بیلدی	صام	روزه گرفت	روزه‌توتدی
تعلَّم	آموخت	اوگراندی	قال	گفت	آیتدی
عَلَّمَ	آموخت	اوگراتدی	نَظَر	نِگریست	قارادی
تَوَضَّأَ	آبدست کرد	طهارتلندی	رأی	دید	کوردی
اِغْتَسل	غسل کرد	قویوندی	سمِع	شنید	ایشتدی

دخل	درامد	كردى	باع	بفروخت	ساتدى
خرج	بيرون آمد	چيقدى	اشترى	بخريد	ساتوب آلدى
اكل	خورد	ييدى	عدّ	بشمرد	سانادى
شرب	نوشيد	اُچدى	ابتدأ	آغاز كرد	باشلادى
ضحك	بخنديد	كولدى	طار	بپريد	اوچدى
بكى	گريست	آغلادى	خاط	بدوخت	تيكدى
نام	بخفت	يوقلادى	عطس	عطسه كرد	توچكوردى
قام	راست شد	توردى	عضّ	بگزيد	تشلادى
قعد	نشست	اوطوردى	فتح	گشاد	آچدى
شمّ	بوى كشيد	ايسنادى	مرّ	بگذشت	اوتدى
ذاق	چشيد	تاتودى	وجد	بيافت	تابدى
خاف	ترسيد	قورقدى	ذهب	برفت	كيتدى
اعطى	بداد	ويردى	رجع	برگشت	قايتدى
اخذ	بگرفت	آلدى	جاء	آمد	كلدى

فَرِح	شادشد	شادلندی	شاوَر	مشورت کرد	کینکاش ایتدی

عربچه‌ده خاتون ایچون بولغانده هرقایوده اخیرگه برساکن اولان تاء آرتدرلور خرجتْ ، جاءَتْ ، قالتْ کبی وهکذا . فارسیچه وترکیچه‌ده تفاوت بولمس . تشنیه‌لر : خرجا ، خرجتا . جمعلر : خرجوا ، خرجن .

ایرلر ایچون بولغان صیغه‌لر

باب افعال المضارع		کارهای زمان آینده		کلاچك زمان فعل‌لری	
یقرأ	میخواند	اوقور	یسمع	میشنود	ایشدر
یکتب	مینویسد	یازار	یری	میبیند	کورر
یفهم	میفهمد	آنکلار	یسأل	میپرسد	صورار
یعلم	میداند	بلور	یضحك	میخندد	کولار
یدخل	میدرآید	کرور	یبکی	میگرید	یغلار
یخرج	میبرآید	چقار	یرمی	می اندازد	آتار
یعطی	میدهد	ویرر	یروح	میرود	کیتار
یقول	میگوید	آیتور	یعمل	میکند	اشلر

یضرِب	میزند	سوغار
ینصر	یاری میدهد	یاردم ویرر
یتعلّم	می آموزد	اوگرانور
یجلِس	مینشیند	اوطرور
یعِد	وعده میکند	وعده قیلور
یعدّ	میشمرد شمارد	سانار
یهرب	میگریزد	قاچار
یجود	جوانمردی میکند	جومردلیق ایدر

ینسی	فراموش میکند	اونوتور
یسرِق	میدزدد	اوغورلر
یحترِز	پرهیز میکند	ساقلانور
یخفی	پنهان میشود	یاشرون اولور
یُخفِی	پنهان میکند	یاشرور
یفرُش	میگسترد	دوشار
یهب	میبخشد	باغشلار
یُحِبّ	دوست میدارد	سور
یکون	میشود	اولور

خاتونلر ایچون عربیله یانی تاغه آلماشدروب ایتولور تقرأ — اوقور خاتون تکتب، تفهم، تخرج، تدخل کبی. تثنیه‌ده ایرلرده یقرءانِ خاتونلرده تقرءآن جمع ده یقرأون، یقرأن. فارسیچه میخوانند ترکیچه اوقورلار معناسنده.

باب الامر		باب فرمودن		بیورمق بابی	
اِقْرَأْ	بخوان	اوقوغیل	اِرْجِعْ	بازگرد	قایتقیل
بِعْ	بِفروش	ساتقیل	اُكْتُبْ	بنویس	یازغیل
اِعْلَمْ	بِدان	بیلگیل	اِحْفَظْ	نگاه‌دار	ساقلاغیل
تَعَلَّمْ	بیاموز	اوگران	تَوَضَّأْ	ابدست‌بگیر	طهارت‌قیل

خاتونلر ایچون اخیرده یای آرتدرلور اِقْرَأِی ، اِعْلَمِی ، تَعَلَّمِی ، اُكْتُبِی ، کبی تثنیه‌ده ایرلرده‌وخاتونلرده اِعْلَما ═ بدانید ═ بالنکز . جمعده ایرلرده اعلموا خاتونلرده اعلمن دیورلر وهکذا .

باب النهی		باب بازداشتن		طیبمق بابی	
لاتَضْحَكْ	مَخَنْدْ	کولماگل	لاتبكِ	مگری	یغلاماغل
لاتلعَبْ	مَباز	اویناماغل	لاتأخُذْ	مگیر	آلماغیل
لاتدخُلْ	اندرون‌میا	کرماگل	لاتنظُرْ	منگر	قاراماغل
لاتخرج	بیرون‌میا	چقماغل	لاتسرَعْ	مشتاب	آشوقماغل
لاتسرِقْ	مدزد	اوغورلاماغل	لاتخف	مترس	قورقماغل

لاتَقُلْ	مگو	ایتما گل	لاتَشْتَرِ	مخر	ساتوب الماغل
لاتَنَم	مخُسب	یوقلاماغل	لاتُسرِفْ	اسراف مکن	اسراف قیلماغل
لاتَضرِبْ	مزن	سوقماغل	لاتُضیِّق	تنگی مکن	تارایتماغل
لاتَرْمِ	مینداز	آتماغل	لاتَرْتَعِشْ	ملرز	دترما گل
لاتَبِعْ	مفروش	ساتماغل	لاتَمزح	هرزه مگوی	مزاح ایتما گل

خاتونلر ایچون اخیرنده یای، اوّلنده تاء برله ایتولور لاتَضْحَکی، لاتَلعَبی، لاتنظُری کبی تثنیه‌لرده ایرلرده وخاتونلرده لا تضحکا، لاتلعبا دیولور. جمع ده لاتضحکوا، لاتضحکْن.

باب الجد	انکار ماضی	اوتکانده یوقلقنی بیان			
لم یفعَلْ	نکرد	قیلمادی	لم یکتُبْ	ننویست	یازمادی
لم یقُلْ	نگفت	ایتمادی	لم یتعلم	نیازمود	اوگرانمادی
لم یخَفْ	نترسید	قورُقمادی	لم یرجِع	نبرگشت	قایتمادی
لم یضحَك	نخندید	کولمادی	لم یجیء	نیامد	کلمادی
لم یبكِ	نگریست	یُغلامادی	لم یذهب	نرفت	کیتمادی

لم یطل	درازنشد	اوزایمادی	لم ینم	نخسبید	یقلامادی
لم یقصر	کوتاه نشد	قسقارمدی	لم یهرب	نگریخت	قاچمادی
لم یأکل	نخورد	ییمادی	لم ینس	فراموش نکرد	اونوتمادی
لم یشرب	ننوشید	ایچمادی	لم یخن	خیانت نکرد	خیانت قیلمادی
لم یلعب	بازی نکرد	اوینامادی	لم یرسل	نفرستاد	یبارمادی

باب النفی		انکار فعلِ آینده		کلاچکده‌گی فعل لرنی انکار	
لایروح	نرود	کتماس	لایکرم	اکرام نکند	حرمت قیلماس
لایسأل	نپرسد	سوراماس	لایهدی	هدیه نفرسانند	بولاک یبارماس
لایأکل	نخورد	ییماس	لایربی	پرورش نکند	تربیه قیلماس
لایشرب	ننوشد	ایچماس	لایسافر	سفرنکند	سفر قیلماس
لایدخل	درنیا آید	کرماس	لایداوی	دوانکند	دوا قیلماس
لایخرج	بیرون نیاید	چقماس			

لایختفی	پنهان نشود	یاشرونماس
لایحمرّ	سرخ نگردد	قزارماس
لایستحی	شرم نکند	اویالماس
لایغضب	خشم نکند	آچولانماس
لایرضی	راضی نشود	راضی بولماس

لایکذِب	دروغ نگوید	یالغانلاماس
لایخون	خیانت نکند	خیانت قیلماس
لایسرِق	ندزدد	اوغورلاماس
لایُسرف	اسراف نکند	اسراف قیلماس

باب اسم الفاعل | نام کننده | قیلوچی اسمی

باب اسم الفاعل	نام کننده	قیلوچی اسمی
الکاتِب	نویسنده	یازوچی
العالِم	داننده	بیلوچی
المُتعلِّم	آموزنده	اوگرانوچی
المُعلِّم	آموزنده	اوگراتوچی
القاری	خواننده	اوقوچی
التالی	قرآن خواننده	قرآن اوقوچی

المُصلّی	نمازخواننده	نمازاوقوچی
المتوضی	آبدست کننده	طهارت آلوچی
الراکع	رکوع کننده	رکوع ایداچی
الساجد	سجده کننده	سجده ایداچی
القائم	ایستاده شونده	قالقغوچی

الجالس = القاعد	شیننده	اوتروچی	المزکّی	زکات دهنده	زکات ویروچی
المکبّر	تکبیر گوینده	تکبیر ایتوچی	البائع	فروشنده	ساتوچی
			المشتری	خرنده	ساتوب آلوچی
الحامد	سپاس کننده	ماقتاوچی	النائم	خواب کننده	یوقلاوچی
الصائم	روزه دارنده	روزه تتوچی	المتکیء	تکیه کننده	تیانوچی

خاتونلر ایچون اخیرده تاء برله ایتولور العالمة ، الراکعة ، الساجدة ، المصلّیة ، المشتریة کبی ایروخاتون تثنیه لری ایچون الف ونون آرتدرلور العالمان ، القاعدتان کبی . جمعلر: العالمون، العالمات کبی

باب اسم المفعول | نام کرده شده | قیلونمش اسمی

المنصور	یاری داده شده	یاردم ویرلمش	المسموع	شنیده شده	ایشودلمش
			المبصر	دیده شده	کورلمش
المغفور	مغفرت کرده شده	یارلقانمش	المذوق	چشیده شده	تاتولمش
المرحوم	رحمت کرده شده	رحمتلنمش	المشموم	بوی کرده شده	ایسنالمش

المنظور	نكاه‌كرد شده	قارالمش
المبیع	فروخته‌شده	ساتولمش
المشتری	خریده‌شده	ساتوب آلونمش
المستحب	دوست‌داشته شده	دوست تُتولمش
المغبون	فریفته شده	آلدانمش
المستور	درپرده‌کرده شده	پرده‌لنمش

المخفیّ	پنهان‌کرده شده	یاشورلمش
المعلوم	دانسته شده	بیلونمش
المفهوم	فهم‌کرده‌شده	آنـکلانمش
الموضوع	نهاده‌شده	قویولمش
المرفوع	برداشته‌شده	کوتارلمش
المکتوب	نویسته شده	یازلمش
المختوم	مهرکرده شده	مهرلنمش

خاتونلـر ایچون تا برله ایتولور المنصورة ، المستورة ، المرحومـة کبی ایرلر وخاتونلر تثنیه‌لرنده الف ونون آرتدرلور المنصوران المنصورتان کبی . جمعلر : المنصورون ، المنصورات

باب اسم الآلة	نام آلت	قورال اسمی

المِفتاح	کلید	آچقیچ	المِکنسة	جاروب	سُبُرکی
المِصباح	چراغ	چراغ	المیزان	ترازو	اولچاو

المِسَلّة	جوالدوز	قاب ایکنه‌سی	المِنْشار	ارّه	پُچقی
المِخْیط	سوزان	ایکنه	المِئبَرة	سوزندان	ایکنه‌ساوتی
			المِرءات	آیینه	کوزگی
المِبْرَد	سوهان	ایگاو	المِسْحاة	بیل	کورَك
المِعراج	نردبان	باسقیچ	المِرْوَحة	بادْزَن	یللندرگچ
المِقراض	کاغذبُر	قایچی	المِصْفاة	صافکیر	سوزگچ

باب اسم الظرف	نام جای وزمان	اورن وزمان اسمی			
المسجد	سجده‌گاه	سجده اورنی	المعرض	عرضگاه امتعه	هنرکورساتو[3] اورنی
المحفل	انجمن	جیون			
المنزل	فرامدگاه	اینه‌ك اورنی	المحبرة	دوات	قاره صاوتی
المؤتمر	اجتماعگاه مأمورین	مأمورلر[2] جیولواورنی	المسبعة	درنده‌گاه	یرتقچ جانور لیق‌یر

۲ قونفرانس

۳ ویستاوکه

باب

باب اسم التفضيل		نام بهتر		براشده آرتوغراق ننك نامى	
الأَعْلَم	داناتَر	بيلگوچيرَك	الاسلم	سلامتتر	صاغراق
الأَجْوَد	جوانمردتر	جومردراق	الأَحَبّ	دوستر	سيوكليرَك
الأخوف	ترسنده تر	قورقغوچيراق	الافضل	بهتر	آرتوغراق
الادوم	هميشه‌تر	دائمراق	الاكرم	محترمتر	حرمتلوراق
الاكبر	بُزُرگتر	اُلوغراق	الاتقى	برهيزكارتر	ساقلانوچيراق
الاصغر	كوچكتر	كچوكراك	الأَشَدّ	سَخْتتر	قاتيغراق
الاطول	درازتر	اُزُونراق	الأَلْين	نَرمتر	يموشاقراق
الاقصر	كوتاهتر	قُسقه راق	الاثقل	گرانتر	آغرراق
الافقر	بيچاره تر	يارليراق	الأَخَفّ	سَبُكتر	ينكلراق
الاغنى	توانگيرتر	بايراق	الايسر	آسانتر	آساتراق
الاطهر	پاكتر	پاكراق	الاحسن	خوشتر	كوركامرَك

(باب الكنايات)

كنايه‌لرده عربيده ايروخاتون ايچون وبركشى ، ايكى كشى آندان زياده ايچون سوزلر آيرم بولور ولكن فارسيده وتركيده ايروخاتون ايچون سوز آيرم بولماس وهم ايكى برله ايكيدن زياده ايچون آيرم بولماس *

مذکر غائب کنایه‌لری			مؤنث‌لر		
هو	او	اول	هی	او	اول
هما	ایشان	آنلر	هما	ایشان	آنلر
هم	ایشان	آنلر	هن	ایشان	آنلر

نوع آخر مذکرلر			مؤنث‌لر		
إِیَّاه	ویرا	آنی آنکا	ایاها	ویرا	آنی، آنکا
ایاهما	ایشانرا	انلرنی، آنلرغه	ایاهما	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه
ایاهم	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه	ایاهُنَّ	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه

مذکرننك خطاب ایچون بولغانلری			مؤنث‌لری		
أَنْتَ	تو	سن	انتِ	تو	سن
أَنْتُما	شما	سز	انتما	شما	سز
أَنْتُمْ	شما	سز	انتُنَّ	شما	سز

مخاطب

بر ایکی کوب

مخاطب ایچون نوع آخر مذکرلر			مؤنثلر		
ایّاكَ	ترا	سنی، سنکا	ایاكِ	ترا	سنی، سنکا
ایاکما	شمارا	سزنی، سزگه	ایاکما	شمارا	سزنی، سزگه
ایاکم	شمارا	سزنی، سزگه	ایاکنّ	شمارا	سزنی سزگه

بر آز تق

(متکلم ایچون) مذکر و مؤنث برتورلی					
انا	مَن	مین	ایای	مَن را	منی، منکا
نحن	ما	بز	ایانا	مارا	بزنی، بزگه

فصل

لله	برای خدا	الله ایچون
له	برای او	آننك ایچون
علی الله	برخدا	الله اوزره
علیه	بروی	آننك اوزره
مِن قزان	ازشهرقزان	قزان شهرندین
الی مکّةَ	بسوی مکة	مکه ساری

حتی المدینة	تابمدینة	مدینه‌گه‌چه
كالكتاب	همچون کتاب	کتابدكْ
مثل التفاحِ	مانند سیب	آلمه‌کبی
بالله، والله، تالله	بخدا، سوگند بخدا	الله برله آنط ایدامن
فی المسجد	در مسجد	مسجدده
فیه	دران	آنده
بالقلمِ	بخامه	قلم برله
به	باو	آننك برله
عن الحرام	ازحرام	حرامدین

عنه	ازوی	آندن
اِنَّ	بدرستی	راستلقده
اَنَّ	بدرستی	راستلقده
لیت	کاشکه	کاشکه
لعل	امید	امید ، شاید که
کَاَن	گویا	گویا
لکنَّ	لکنْ	لکن
کذا	همچنین	اوشانداق
کَمْ	چه مقدار	نه قدر
کیفَ	چگونه	نچوك
حیثُ	درانجا	شونده ، شول اورنده
اَیْنَ	کُجا ، کو	قایده
مَتی	کی	قایچان
مَن	هرکه	هرکشی
مَن	کیست	کُم
ما	چیز	نرسه
ما = لا	نه	یوق
ما	چیست	نی نرسه

الذی	آنچنان مرد	آندای ایر
التی	آنچنان زن	آندای خاتون
اللَّذَین	آنچنان دو مرد	آندای ایکی ایر
اللّذین	آنچنان مردُم	آندای کوب ایرلر
اللّتَیْنِ	آنچنان دوزن	آندی ایکی خاتون
اللائی	آنچنان زنها	آندای کوب خاتونلر
ذاك = هذا	این مرد	بو ایر
هذه = ذه = ته	این زن	بو خاتون
ذلك	آن مرد	اول ایر
تلك	آن زن	اول خاتون
ثُمَّ	پس	صونکره
ثَمَّ	آنجا	آنده
ههنا	اینجا	مونده
هَلُمَّ	بیا	کل
روید	مهلت بده	مهلت ویر
علیك	لازم باش	لازم بول
دونك	گیر	آل = توت

والحمد لله

ملا عالمجان البارودینینك آثاری وهم مطبوعاتی

	تین		تین
سوادخوان	٧	ترتب العلوم	٣٠
تکمله‌ء سواد خوان	٨	بشیروشادان	٦
بدء المعارف اذکارلی	٥	لغات ثلاث	١٠
بدء المعارف سؤال وجوابلی . .	٥	مدخل عربیه	٢٥
اول النظافه	٥	حسن المشرب فی صرف . .	
اول النظافة سؤال جوابلی . .	٥	لسان العرب	٣٠
حسن العبادة	٥	حصول الارب فی نحو لسان العرب	٢٥
حسن العبادة سؤال وجوابلی . .	٦	حدیث الاربعین للنووی . .	١٥
اذکار الصلوة	٦	مکتبة الشرکة باصمه‌سی . . .	
کتاب الصلوة ایچون تتمة . . .	٥	هفتیک شریف اعلی کاغذده	٩
عبادات ثلاث	٥	مجمع البارودی اعلی . . .	٨٥
عقود ثلاث	٨	مجمع اوسط	٥٥
معاملات	٨	مجمع البارودی برنچی صنفقه	٢٥
نمونه‌ء حساب	٥	مجمع البارودی ٢ نچی صنفقه	٣٠
صدپند فارسی	٥	مجمع البارودی ٣ نچی صنفقه	٤٠
بدء الامانی، تجوید طاش باصمه	٦		
تجوید قره باش	٥		
تاریخ انبیاء	٨		

موندین ماعدا مدرسه ایچون تصحیح قیلوب باصدرغان کتابلر
اسامی الکتب‌ده مذکوردر

ملا عالم جان البارودی وابراهیم ادریسف ـ لرننك مکتبة الشرکه سنك
مصر، استانبول، بیروت، هند، قزان باصمه‌سی کتابلر ساتلمقده در

آدریسمز قزانده پچان بازارنده ابراهیم ادریسف

Адресъ: Ибрагимъ Идрисовъ. Казань, Сѣнная